

of problems with a parameter; 6) independent compilation of selections of problems with parameters in accordance with didactic goals; 7) planning and designing, as well as modelling and implementing learning situations involving problems with a parameter; 8) checking and evaluating the results of students' solutions to such problems. The article provides corresponding examples of teaching and methodological problems, outlines the expected and possible reasoning in the search for their solution method, and illustrates the ways to solve such problems.

Keywords: problems with parameters, methodological component, methodological activity of a future mathematics teacher, teaching and methodological problems.

Подано до друку 13.10.2025

Прийнято до друку 31.10.2025

УДК 378.147:37.091.39:004

DOI 10.24139/2519-2361/2025.02/103-110

Д. С. Тінькова

ORCID ID 0000-0002-4771-6124

Г. В. Луценко

ORCID ID 0000-0002-9727-7836

О. М. Подолян

ORCID ID 0000-0003-4082-1519

Черкаський національний
університет імені Богдана Хмельницького

РОЛЬ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАКТИК У ФОРМУВАННІ ПРОФЕСІЙНОЇ МОТИВАЦІЇ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ІНФОРМАТИКИ

У статті досліджується формування професійної мотивації майбутніх учителів інформатики в умовах сучасних викликів освіти та дефіциту педагогічних кадрів. Педагогічна практика розглядається як ключовий етап професійної підготовки, що поєднує теорію з реальними умовами діяльності ЗЗСО. Теоретичний аналіз виявив багатовимірну структуру професійної мотивації, яка включає внутрішні (інтерес, самореалізація, ідентичність) та зовнішні (престиж, оплата, підтримка) чинники. Описано структуру практики майбутніх учителів інформатики, що включає навчально-організаційну, навчально-виховну та навчально-методичні складові, поєднання яких сприяє розвитку професійних компетентностей. Анкетування студентів спеціальності 014.09 Середня освіта (Інформатика) підтвердило, що педагогічна практика пов'язується з формуванням мотивації і впевненості здобувачів. Зроблено висновок про важливість якісної організації педагогічної практики для формування компетентного й мотивованого фахівця.

Ключові слова: педагогічна практика, майбутні учителі інформатики, професійна мотивація.

Постановка проблеми. В умовах постійного оновлення змісту освіти та цифровізації усіх сфер людського життя підготовка висококваліфікованих учителів інформатики набуває особливого значення. Згідно з офіційною інформацією Державної служби зайнятості України, наразі на ринку праці спостерігається відчутний дефіцит педагогічних кадрів, причому, як прогнозується, ситуація істотно не зміниться і в подальшому. Відповідно, заклади загальної середньої освіти, особливо в невеликих містах та сільській місцевості, стикаються з труднощами при заповненні вакансій учителів інформатики. Ситуація, що склалася, зумовлює соціальний попит на нову генерацію мотивованих і професійно підготовлених фахівців, спроможних реалізовувати компетентнісний підхід у викладанні інформатики та впроваджувати інноваційні педагогічні підходи.

У цьому контексті педагогічна практика виступає важливим інструментом формування професійної мотивації майбутніх педагогів. Саме під час проходження педагогічної практики, студенти вперше потрапляють в реальні умови роботи в закладі загальної середньої освіти,

спостерігають за освітнім процесом зсередини, безпосередньо взаємодіють з учнями, педагогічним колективом, адміністрацією, аналізують власні можливості та професійну придатність. Здобутий практичний досвід сприяє глибшому розумінню значущості вчительської праці, розвиває відповідальність, послідовність у професійному самовизначенні, а також зміцнює впевненість студентів щодо вибору професії.

Зазначимо, що зростання попиту на висококваліфікованих учителів інформатики зумовлюється також активним впровадженням сучасних освітніх стандартів. Відповідно, роль навчальної практики як засобу професійної соціалізації та мотивації здобувачів освіти є особливо важливою. Навчальна та виробнича педагогічні практики дозволяють майбутнім педагогам не лише апробувати отримані знання в умовах звичайної школи, а й побачити реальну потребу в їхній праці, що, своєю чергою, формує глибоку внутрішню мотивацію до подальшого професійного розвитку.

Таким чином, дослідження педагогічних практик як інструменту формування мотивації до педагогічної діяльності в умовах закладів загальної середньої освіти є надзвичайно актуальним. Воно дає змогу поєднати теоретичну підготовку з реальним кадровим запитом у регіоні, посилити ефективність освітнього процесу в ЗВО та сприяти формуванню соціально відповідального, ініціативного та професійно орієнтованого вчителя інформатики.

Аналіз актуальних досліджень. Питання професійної підготовки студентів педагогічних спеціальностей, зокрема, ролі й місця в ній педагогічної практики, активно вивчаються вітчизняними та зарубіжними дослідниками. Теоретичні й методологічні засади та прикладні аспекти практичної підготовки майбутніх учителів висвітлюються в працях С. Гончаренка, А. Гуржія, О. Дубасенюка, І. Зязюна, В. Лугового, Н. Ничкало, С. Сисоевої та інших. Як зазначено в матеріалах науково-аналітичної доповіді НАПН України щодо практичної підготовки майбутніх педагогів у закладах вищої педагогічної освіти, зміщення акцентів на практичний компонент готовності професійної підготовки вчителя зумовлене новими вимогами ринку праці і необхідністю підвищення його конкурентоздатності [3]. Відповідно до Концепції розвитку педагогічної освіти в Україні, обсяг практичної підготовки майбутніх освітян має складати не менше 30 кредитів ЄКТС у межах обов'язкової частини бакалаврських програм, починаючи з першого року навчання [1]. Водночас, для більшості ЗВО діє практика поєднання опанування теоретичного матеріалу й набуття практичного досвіду, починаючи з 2-3 курсів.

Наголошуючи на багатоаспектності діяльності, що виконується практикантами, Н. Павлова визначає адаптаційну, дидактичну, розвиваючу, діагностичну, прогностичну, комунікативну та рефлексивну функції педагогічних практик [7]. Ці функції взаємодіють та доповнюють одна одну, утворюючи цілісну систему, що є відкритою та динамічною. У роботі О. Лисенко подано результати дослідження мотиваційної функції виробничої педагогічної практики майбутніх учителів іноземних мов [2]. За результатами опитування було виявлено, що більшість студентів сприймають педагогічну практику як своєрідний тест на правильність обраної професії.

Актуальні дослідження у сфері педагогіки засвідчують, що професійна мотивація вчителів є багатовимірним феноменом, який формується під впливом як внутрішніх, так і зовнішніх чинників [5-7]. До внутрішніх детермінантів належать інтерес до викладання, сформована професійна ідентичність, прагнення до автономії. Зовнішні чинники включають рівень заробітної плати, обсяг робочого навантаження, підтримку з боку освітньої політики та наявність можливостей для кар'єрного зростання. Професійна мотивація педагогів прямо корелює з якістю освітнього процесу, рівнем успішності учнів, стабільністю кадрового складу та психологічним благополуччям освітян.

Відповідно до сучасного наукового дискурсу виокремлюється низка факторів, визначальних для формування професійної мотивації педагогів та її підтримки [6-8]. Організаційне середовище та управлінське лідерство, що пов'язується з позитивним мікрокліматом у закладі освіти, підтримкою з боку адміністрації та конструктивними колегіальними взаєминами, сприяють підвищенню мотиваційного рівня педагогів. Дуже важливими є можливості для професійного розвитку й зміцнення професійної ідентичності, наприклад, у форматі участі в тренінгах і освітніх проєктах. Водночас, надмірне навантаження, бюрократизація освітнього процесу, стандартизоване оцінювання та обмеження автономії негативно впливають на мотивацію вчителів.

Деталізуючи складники професійної мотивації [7, 9, 10], дослідники виділяють ціннісно-смысловий компонент, що відображає усвідомлення соціальної значущості професії вчителя, внутрішнє прийняття педагогічної місії та ролі наставника, орієнтацію на потреби розвитку учнів і суспільства та відчуття власної відповідальності за результат освітнього процесу. Розвинута професійна мотивація включає також пізнавально-професійну складову, що виявляється шляхом прагнення до постійного підвищення кваліфікації, готовності до активного впровадження інновацій та використання сучасних технологій в освітньому процесі, орієнтацію на самоосвіту. Соціально-комунікативна складова професійної мотивації відображає потребу в спілкуванні з учнями, колегами, батьками, навички лідерства і відповідальної співпраці й командної роботи, мотивацію до формування позитивного іміджу педагога. З соціально-комунікативною складовою тісно пов'язана емоційно-регулятивна, що дозволяє отримувати позитивні емоції від процесу навчання й виховання та від спілкування з учнями, включаючи також такі почуття як самореалізація та успіх, здатність зберігати емоційну стабільність у стресових обставинах. Не менше значимою є й кар'єрно-прагматична складова, зокрема, орієнтація на професійне зростання, бажання матеріальної стабільності, прагнення до соціальних гарантій та професійного статусу.

Дослідження С. Олексенко та О. Хоменко демонструють, що основними мотивами професійної діяльності педагогів в умовах війни є задоволення від процесу та результату праці та можливість самореалізації в цій діяльності [5, 6]. Суттєвими факторами є також потреба в досягненні соціального престижу і поваги з боку оточуючих і грошовий заробіток. Водночас, дистанційне навчання, цифрове виснаження та загальна невизначеність, суттєво позначилися на професійній мотивації освітян.

Таким чином, формування та підтримка мотивації педагогів потребує комплексного підходу, що враховує індивідуальні, інституційні та соціокультурні чинники. Відповідно, актуальними є дослідження, що спрямовані на розробку ефективних стратегій формування професійної мотивації та позитивного ставлення до обраної спеціальності студентів педагогічних спеціальностей, у контексті динамічних змін освітнього середовища.

Наразі спостерігається зростання кількості досліджень, присвячених педагогічній практиці майбутніх учителів інформатики [13-16]. Однією з провідних ідей є інтеграція цифрової педагогіки, яка передбачає не лише оволодіння програмуванням та обчислювальним мисленням, а й здатність ефективно використовувати онлайн-платформи, інтерактивні середовища програмування та інструменти на основі штучного інтелекту [14]. Педагогічна практика відіграє важливу роль у формуванні професійної ідентичності майбутніх учителів інформатики [13, 16]. Вона сприяє розвитку впевненості у поясненні складних абстрактних понять, таких як алгоритми та структури даних, а також у формуванні стратегій управління класом, адаптованих до високотехнологічного навчання. Значний вплив на успішність проходження практики має якісне наставництво та співпраця з досвідченими педагогами, особливо якщо наставники володіють актуальними знаннями з методики навчання інформатики.

Окрему увагу дослідники приділяють питанням рівності та доступності. Залучення до практики розглядається як інструмент подолання гендерних диспропорцій в STEM та інженерії, зокрема, через стимулювання майбутніх учителів інформатики до розробки інклюзивного навчального контенту. Крім того, актуальні дослідження пов'язують педагогічну практику з розвитком підприємницьких компетентностей, що відкриває для майбутніх учителів інформатики ширші професійні перспективи у сфері інформаційно-цифрових технологій та освітнього підприємництва.

Метою роботи є дослідження мотиваційних чинників майбутніх учителів інформатики щодо педагогічної діяльності та впливу педагогічної практики на їх очікування й сприйняття майбутньої професії.

Виклад основного матеріалу. Педагогічні практики в системі професійної підготовки майбутніх учителів інформатики є важливим етапом формування педагогічної компетентності, інтеграції теоретичних знань та практичного досвіду в умовах функціонування закладів загальної середньої освіти (ЗЗСО). Обсяг педагогічних практик і їх теоретико-методичне забезпечення визначають можливості освітньої програми щодо створення цілісного середовища підготовки здобувачів, умов для перетворення науково-теоретичних знань в навички практичної роботи в умовах сучасної школи.

Освітньо-професійною програмою спеціальності 014.09 Середня освіта (Інформатика) Черкаському національному університеті імені Богдана Хмельницького передбачено проведення навчальної, виробничої та науково-дослідницької практик, загальним обсягом 24 кредити ЄКТС.

Навчальна педагогічна практика (у низці інших ЗВО використовуються назви пропедевтична чи педагогічна практика) охоплює 3-5 семестри навчання. Три етапи навчальної практики, що реалізуються у межах освітньо-професійної програми спеціальності 014.09 Середня освіта (Інформатика) в Черкаському національному університеті імені Богдана Хмельницького, мають чітку послідовність, тематичну спрямованість та сприяють поступовому професійному становленню студентів.

Перша навчальна практика, яка проводиться у третьому семестрі бакалаврського рівня, має навчально-організаційну спрямованість і сприяє формуванню базових уявлень студентів про систему загальної середньої освіти України, організаційно-адміністративні аспекти функціонування ЗЗСО, їх нормативну документацію, освітнє середовище, а також особливості роботи педагогічного колективу. Основними завданнями цієї практики є ознайомлення студентів із чинною нормативно-правовою базою (у тому числі концепцією Нової української школи та принципами педагогіки партнерства), вивчення регламенту роботи ЗЗСО, аналіз методичних об'єднань учителів, цифрової інфраструктури закладу, а також оцінка умов інклюзивного навчання та безбар'єрного освітнього середовища.

На цьому етапі формуються такі ключові компетентності: загальна компетентність ЗК2 (здатність до міжособистісної взаємодії, роботи в команді); фахові компетентності ФК4 (взаємодія в освітньому середовищі), ФК11 (знання інформатики), ФК12 (здатність моделювати зміст навчання), ФК13 (розробка цифрових освітніх ресурсів) [4]. Саме ці компетентності забезпечують базис для подальшого розгортання виховної та методичної діяльності студентів у наступних етапах практики.

Друга навчальна практика, що реалізується у четвертому семестрі, орієнтована на вивчення системи виховної роботи в ЗЗСО. Метою практики є удосконалення знань студентів щодо організаційних, методичних і психологічних засад виховної діяльності, та формування умінь планувати, організовувати та проводити виховні заходи відповідно до педагогічних цілей. Під час практики студенти спостерігають за виховними заходами, аналізують методи взаємодії класного керівника з учнями, батьками, вивчають відповідну документацію, беруть участь у плануванні виховної роботи, складають психолого-педагогічні характеристики учнів, знайомляться з діяльністю шкільних гуртків і секцій. Самостійне проведення залікового виховного заходу є ключовим компонентом цієї практики, що сприяє формуванню педагогічної автономії, рефлексії та комунікативної компетентності здобувачів освіти.

На цьому етапі закріплюються загальна компетентність ЗК2, а також формуються фахові компетентності ФК2 (орієнтація в інформаційному просторі) і ФК3 (розуміння психолого-педагогічних особливостей розвитку учнів). Ці компетентності поглиблюють соціально-комунікативний і виховний компоненти професійної діяльності вчителя, які необхідні для побудови стійкої взаємодії в освітньому середовищі.

Третя навчальна практика, яка відбувається у п'ятому семестрі, має навчально-методичну спрямованість і передбачає поглиблене вивчення методики викладання інформатики. Основним завданням цього етапу є розвиток здатності студентів до планування та проведення уроків інформатики, створення навчально-методичних матеріалів, використання сучасних цифрових технологій, а також аналіз ефективності педагогічних методів. Студенти виконують аналіз навчальних програм з інформатики, готують конспекти уроків, розробляють дидактичні матеріали, вивчають цифрову інфраструктуру кабінетів інформатики, проводять педагогічні спостереження та беруть участь у практичному викладанні. Важливою частиною практики є оволодіння навичками рефлексії, оцінювання результатів власної діяльності, а також розвиток педагогічного мислення, здатності до моделювання змісту навчання інформатики відповідно до сучасних освітніх тенденцій і стандартів.

Тут формуються ключові загальні компетентності: ЗК1 (відповідальність, громадянська свідомість), ЗК2 (міжособистісна взаємодія), ЗК3 (усвідомлення культурної ідентичності). Фахові компетентності охоплюють: ФК4 (безпечна взаємодія), ФК12 (рефлексивність), ФК13 і

ФК14 (предметно-методична компетентність з інформатики й робототехніки), ФК18 (цифрові освітні технології). Сформовані компетентності забезпечують здатність до системного проектування навчального процесу, використання інтерактивних форм навчання, оцінювання навчальних досягнень, а також розвиток професійної автономії.

Отже, три послідовні етапи навчальної практики побудовані за принципами наступності, міждисциплінарності та компетентнісної інтеграції. Перший етап формує організаційно-адміністративну грамотність і соціальну орієнтацію, другий – психолого-виховну складову та комунікативну культуру, третій – методичну майстерність, педагогічну рефлексію та професійну мобільність. Їх взаємозв'язок забезпечує системне професійне зростання майбутнього вчителя інформатики, формуючи не лише фахівця, а й педагога-новатора, здатного відповідати на виклики сучасного цифрового суспільства.

З метою аналізу ефективності реалізації навчальної практики для студентів спеціальності 014.09 Середня освіта (Інформатика) у Черкаському національному університеті імені Богдана Хмельницького було проведено анкетування, результати якого дали змогу виявити ключові аспекти сприйняття змісту, організації та педагогічної цінності навчальної практики з позицій самих здобувачів освіти. Опитування мало на меті з'ясувати очікування студентів щодо практики, ідентифікувати потенційні труднощі та виявити позитивні чинники, що сприяють підвищенню їхньої мотивації до майбутньої професійної діяльності.

Питання вступного опитування, розробленого з використанням шкали Лайкерта, наведено в таблиці 1. Під час анкетування студенти мають оцінити своє ставлення до наведених тверджень за шкалою від 1 до 5, де: 1 – зовсім не згоден, 2 – скоріше не згоден, 3 – важко відповісти, 4 – скоріше згоден, 5 – повністю згоден. Усього в опитуванні взяли участь 17 студентів.

Таблиця 1

Анкета студентів щодо їх сприйняття педагогічної практики

№ з/п	Запитання анкети
1.	Я з нетерпінням чекаю початку навчальної педагогічної практики.
2.	Мене більше цікавить практика, ніж лякає.
3.	Я відчуваю впевненість у своїх силах.
4.	Я переживаю, що можу розгубитися у шкільному середовищі.
5.	Я готовий(-а) до нових вражень та досвіду.
6.	Мені цікаво дізнатися, як організований освітній процес у школі.
7.	Ця практика допоможе мені краще уявити свою майбутню роботу в якості вчителя.
8.	Я хочу відчути атмосферу шкільного колективу.
9.	Хочу пройти практику з гарним результатом, щоб отримати високу оцінку.
10.	Мені важливо, щоб керівники практики добре відгукнулися про мою роботу.
11.	Практика потрібна мені, щоб виконати вимоги навчального плану.
12.	Хочу показати гарні результати перед викладачами та одногрупниками.
13.	Думаю, що практика позитивно вплине на моє ставлення до обраної професії.
14.	Чого ви найбільше очікуєте від цієї практики?

За результатами опитування студентів спеціальності 014.09 Середня освіта (Інформатика) (рис. 1) щодо очікувань від проходження першої навчальної практики встановлено, що загалом респонденти демонструють помірно позитивне ставлення до майбутнього досвіду. Показник очікування початку практики склав 3,09 бали за п'ятибальною шкалою, що свідчить про наявність інтересу, але без надмірного ентузіазму. Більшість студентів зазначили, що їх більше цікавить практика, ніж лякає (2,91), однак рівень впевненості у власних силах виявився середнім (3,00). При цьому зафіксовано й певне хвилювання: твердження «Я переживаю, що можу розгубитися у шкільному середовищі» отримало середнє значення 3,18.

Разом з тим студенти виявляють готовність до нових вражень та досвіду (3,45) і зацікавленість у пізнанні організації освітнього процесу в школі (3,27). Для багатьох із них практика є важливим кроком у розумінні майбутньої професійної діяльності (3,36) та можливістю відчути атмосферу педагогічного колективу (3,18). Особливе місце займає

орієнтація на результативність: найвищі середні оцінки (3,91) отримали твердження, що стосуються прагнення пройти практику з гарним результатом, важливості позитивного відгуку керівників, а також демонстрації власних досягнень перед викладачами та одногрупниками. Високим також є показник усвідомлення практики як обов'язкової частини освітньої програми (3,73), при цьому значна кількість студентів очікує, що вона позитивно вплине на їхнє ставлення до обраної професії (3,82).

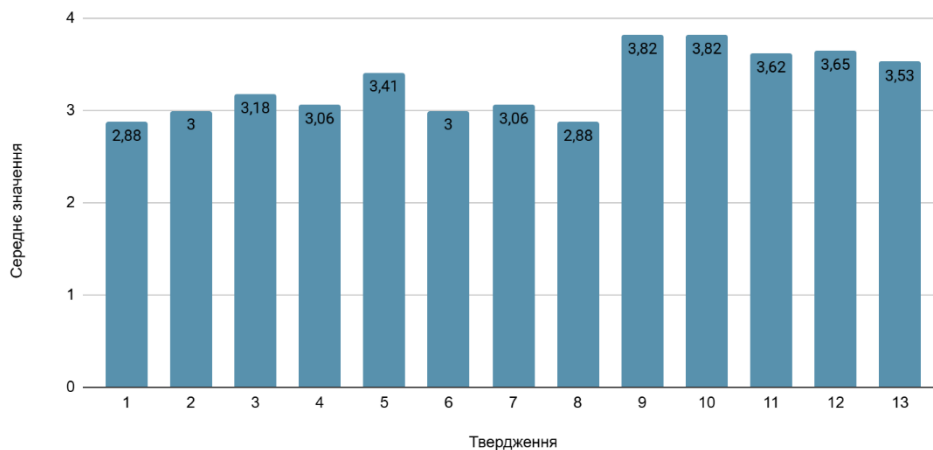

Рис. 1. Аналіз результатів опитування студентів

Аналіз відкритих відповідей показав, що студенти насамперед очікують отримати нові знання, навички та досвід, познайомитися зі шкільним середовищем і його специфікою, а також успішно виконати всі вимоги з досягненням позитивного результату. Серед відповідей респондентів є також очікування досвіду, який допоможе визначитися зі сприйняттям професії педагога, а також, здобуття і зміцнення практичних навичок роботи із колективом, навчання інших, спілкування з аудиторією тощо.

Таким чином, мотивація студентів має змішаний характер, включаючи внутрішні чинники, які пов'язані з прагненням до професійного самопізнання, та зовнішні – орієнтовані на отримання високої оцінки за результатами практики та схвалення з боку викладачів і керівників практики.

Отримані дані свідчать про потребу забезпечення студентів психологічною підтримкою та створення умов для підвищення їхньої впевненості у власних силах. Важливо також організувати регулярний зворотний зв'язок від керівників практики, який сприятиме зменшенню рівня тривожності та підвищенню мотивації до професійного самовдосконалення.

Висновки та перспективи подальших наукових розвідок. Проведене дослідження підтверджує важливість педагогічної практики і як ключового освітнього компонента системи підготовки майбутніх учителів інформатики, так і як дієвого інструмента формування їх професійної мотивації. Результати опитувань свідчать про те, що студенти спеціальності 014.09 Середня освіта (Інформатика) демонструють багатовимірну мотивацію. З одного боку, вони прагнуть до професійного розвитку, набуття нових знань, практичних навичок і ознайомлення зі специфікою шкільного середовища. З іншого, для них важливими є зовнішні стимули, зокрема отримання високих оцінок та позитивного визнання з боку педагогів і наставників.

Такий змішаний характер мотивації вказує на необхідність створення підтримувального освітнього простору, що включає психологічну допомогу, розвиток впевненості у власних професійних здібностях та організацію системного зворотного зв'язку, що буде реалізовано, зокрема, шляхом опитування студентів за результатами проходження кожного з етапів педагогічної практики. Регулярна комунікація керівників практики та здобувачів освіти є важливим чинником у зниженні тривожності студентів і стимулюванні їх до активного професійного самовдосконалення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ / REFERENCES

1. Концепція розвитку педагогічної освіти в Україні. (2018). Режим доступу: https://nenc.gov.ua/wp-content/uploads/2015/05/prez_krpo.pdf (дата звернення 22.06.2025).

- (Concept of development of pedagogical education in Ukraine. (2018). Retrieved from: https://nenc.gov.ua/wp-content/uploads/2015/05/prez_krpo.pdf (accessed 22.06.2025)).
2. Лисенко, О. І. Педагогічна практика як мотивація до майбутньої професії. Режим доступу: <https://enpuirb.udu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/d973f246-dab8-4d10-8932-bf2191fd2b41/content>. (Lysenko, O. I. Teaching practice as motivation for the future profession. Retrieved from: <https://enpuirb.udu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/d973f246-dab8-4d10-8932-bf2191fd2b41/content>).
  3. Ничкало, Н. Г. (ред.) (2023). Практична підготовка майбутніх педагогів у закладах вищої педагогічної освіти: українські реалії і перспективи: науково-аналітична доповідь. Нац. акад. пед. наук України, Ін-т пед. освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України. Київ – Чернівці: Букрек. (Nychkalo, N. H. (ed.) (2023). Practical training of future teachers in higher pedagogical education institutions: Ukrainian realities and prospects: scientific-analytical report. National Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine, Ivan Ziazun Institute of Pedagogical and Adult Education of NAPS of Ukraine. Kyiv – Chernivtsi: Bukrek).
  4. Освітньо-професійна програма «Інформатика» підготовки здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти зі спеціальності 014 Середня освіта (014.09 Інформатика). Режим доступу: <https://surl.li/wejirh>. (Educational and professional program “Informatics” for bachelor’s degree students in specialty 014 Secondary Education (014.09 Informatics). Retrieved from: <https://surl.li/wejirh>).
  5. Олексенко, С. В., Хоменко, О. А. (2024). Мотивація професійного розвитку вчителів під час війни в Україні. *SWorld Journal*, 108–115. (Oleksenko, S. V., Khomenko, O. A. (2024). Motivation of teachers’ professional development during the war in Ukraine. *SWorld Journal*, 108–115).
  6. Олексенко, С. В., Хоменко, О. А. (2024). Дослідження мотивації професійної діяльності вчителів в умовах війни в Україні. *Modern Engineering and Innovative Technologies*, 31(4), 3–12. DOI: 10.30890/2567-5273.2024-31-00-075. (Oleksenko, S. V., Khomenko, O. A. (2024). Study of teachers’ professional motivation in the conditions of the war in Ukraine. *Modern Engineering and Innovative Technologies*, 31(4), 3–12. DOI: 10.30890/2567-5273.2024-31-00-075).
  7. Павлова, Н. (2022). Педагогічна практика в системі професійної підготовки вчителів інформатики. *Неперервна професійна освіта: теорія і практика (серія: педагогічні науки)*, (2), 36–44. (Pavlova, N. (2022). Teaching practice in the system of professional training of computer science teachers. *Continuing Professional Education: Theory and Practice (Pedagogical Sciences Series)*, (2), 36–44).
  8. Редько, С. Г., Панченко, А. І. (2012). Структура професійної мотивації педагогічних працівників. *Проблеми підготовки сучасного вчителя*, 3–4, 182–187. (Redko, S. H., Panchenko, A. I. (2012). Structure of professional motivation of teaching staff. *Problems of Preparing the Modern Teacher*, 3–4, 182–187).
  9. Сагач, О. (2019). Мотивація як складова професійного розвитку майбутнього учителя. *Педагогічна освіта: теорія і практика*, 27, 105–110. DOI: 10.32626/2309-9763.2019-27-105-110. (Sahach, O. (2019). Motivation as a component of professional development of the future teacher. *Pedagogical Education: Theory and Practice*, 27, 105–110. DOI: 10.32626/2309-9763.2019-27-105-110).
  10. Шпичак, І. (2020). Мотивація професійного зростання педагогів в умовах Нової української школи. *Нова педагогічна думка*, 103(3), 100–104. DOI: 10.37026/2520-6427-2020-103-3-100-104. (Shpychak, I. (2020). Motivation for professional growth of teachers in the conditions of the New Ukrainian School. *New Pedagogical Thought*, 103(3), 100–104. DOI: 10.37026/2520-6427-2020-103-3-100-104).
  11. König, J., Klemenz, S. (2023). Professional commitment of early career secondary school teachers. *European Journal of Teacher Education*, 46(4), 539–557.
  12. Menekse, M. (2021). Pre-service teachers’ development of pedagogical content knowledge in computer science. *Journal of Computer Science Education*, 31(2), 145–165.
  13. Nguyen, T. D. (2024). Teacher motivation and retention in secondary schools: A systematic review. *Teaching and Teacher Education*, 137, 104392.

14. Obrad, C. (2023). Work-related stress and teachers' motivation during post-pandemic transitions. *Education Sciences*, 13(3), 256.
15. Qian, Y., Lehman, J., Berland, L. (2020). Pre-service teachers learning to teach computer science through practice-based experiences. *Computer Science Education*, 30(1), 4–29.
16. Sentance, S., Csizmadia, A. (2021). Pre-service computer science teachers' practicum experiences: Challenges and opportunities. *Informatics in Education*, 20(3), 443–460.
17. Yadav, A., Gretter, S., Good, J., McLean, T. (2022). Computational thinking in pre-service teacher education. *ACM Transactions on Computing Education*, 22(4).

Lutsenko G., Tinkova D., Podolian O. The role of pedagogical practice in shaping the professional motivation of future computer science teachers.

The article addresses the problem of developing professional motivation among pre-service computer science teachers in the context of current challenges in the education system and the growing shortage of qualified teaching staff. The authors emphasize that teaching practicum is a crucial element of professional training, as it combines theoretical knowledge with real-life conditions of secondary school practice. During practicum, students immerse themselves in the school environment, gain experience in interacting with pupils, teachers, and administrators, and develop a deeper understanding of the significance of the teaching profession, as well as responsibility, reflection, and professional identity.

The theoretical analysis highlights the multidimensional structure of professional motivation, which includes value-semantic, cognitive-professional, socio-communicative, emotional-regulatory, and career-pragmatic components. It is noted that professional motivation is shaped by both internal factors (interest in teaching, striving for self-realization, professional identity) and external factors (social prestige, salary, managerial support). Special attention is given to the influence of martial law, digitalization, and new educational standards on teachers' motivational orientations.

The practical part of the study analyses three stages of teaching practicum for students majoring in 014.09 Secondary Education (Computer Science) at Bohdan Khmelnytsky National University of Cherkasy: organizational-introductory, educational, and methodological. It is revealed that each stage contributes to the gradual development of key competencies: from familiarization with the legal and organizational foundations of school functioning to planning and conducting computer science lessons using modern digital technologies.

The results of a student survey confirm that practicum serves not only adaptive and methodological purposes but also plays a key role in strengthening internal motivation, fostering professional confidence, and reducing anxiety about future teaching work. At the same time, motivation remains mixed: students focus both on professional self-improvement and on external stimuli such as assessment and recognition.

It is concluded that the effective organization of teaching practicum within the training system of pre-service computer science teachers ensures the formation of a socially responsible, competent, and motivated professional capable of self-development and the implementation of innovative approaches in the digital educational environment.

Key words: *teaching practicum, future computer science teachers, professional motivation.*

Подано до друку 14.10.2025

Прийнято до друку 31.10.2025